

5770

הִישָׁן יִתְחַדֵּשׁ וְהַחֲדָשׁ יִתְקַדֵּשׁ

...hajasjan jitchadesj wehechadasj jtkadeesj...

...wat oud is wordt vernieuwd en wat nieuw is wordt geheiligd...

Rav Kook, de eerste opperrabbijn van Israel

Igrot Haraya, Igeret 164

Sjabbat 6 maart 2010 / 20 adar 5770

Sidra Ki Tisa, Sjemot [Exodus] 30:11-34:35

Tanach blz. 172-182

Haftara voor Sjabbat Para: Jechezkeel 36:16-36

Tanach blz.1112-1113

(NB. Het commentaar gaat over de reguliere haftara voor deze sidra)

Vertaling: Nico Vissel

Voor het origineel zie

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5769/KiTissa

KI TISA

Deze sidra, overbekend van het gebeuren rond het gouden kalf begint met het instellen van een hoofdelijke belasting - een halve sjekel voor iedereen vanaf een bepaalde leeftijd. Hij gaat verder met de opdracht aan de Israëlieten om de Sjabbat te houden (met de tekst doe we zingen in de Sjabatdienst: “*wesjamroe wenee Jisraëel*” (31:16-17)). Dan vertelt de sidra verder over het gouden kalf dat de Israëlieten bouwden toen Mosjee op de berg Sinaï verbleef. God wordt heel boos en wil het hele volk doden, maar Mosjee brengt hem tot bedaren (hoewel een aantal mensen door de Leviëten worden afgeslacht). Mosjee die boos is over het gouden kalf verbrijzelt de tafels en moet om nieuwe te krijgen nog eens veertig dagen op de berg verblijven.

Ki Tisa – Elisha Ancselovitz

Elisha Ancselovits kreeg zijn benoeming als dayan van Yeshiva University in New York. Hij onderwijst uitleg van Halacha vanuit een "Kritisch Gezond Verstand"-methode onder andere bij het Pardes Institute of Jewish Studies in Jeruzalem.

Eén God?

Het leven kan pijnlijk zijn. De economie kan bijvoorbeeld inzakken. Geeft het wat of de mensen in één God geloven of in een aantal goden of in geen enkele? Maakt het wat uit of de

Joden uit de sidra van deze week de God dienen, die door de mond van Mosjee spreekt of de oppergod uit een pantheon die op een stierkalf rijdt? (Sjemot 32)

Om deze vraag te beantwoorden moeten we eerst erkennen dat in de Joodse mystiek verschillende beelden bestaan van een God met een aantal persoonlijkheden, en dat de Joodse filosofie ruimte heeft voor een God zonder persoonlijkheid en dat sommige Joden zelfs geloven in een Satan met vrije wil.

Van meer belang is het te erkennen dat als God een eigen belang had in een correcte theologie, Hij niet langer goed zou zijn in de zin van iemand die in het belang van anderen handelt. Anders gezegd, laten we beginnen met de erkenning dat theologie in en voor zichzelf niet belangrijk kan zijn.

Als theologie niet belangrijk is in en voor zichzelf hebben we een andere optie om het probleem van afgoderij te onderzoeken: om het tegengestelde van afgoderij te ontdekken. Dit behelst onderzoeken wat God in Tanach (hoe we ons die God ook voorstellen) uiteindelijk verlangt van de mensen. Om die vraag te beantwoorden kunnen we ons wenden tot drie duidelijke uitspraken van profeten over Gods verlangen. Elk van deze profeten geeft in een welsprekende parallel aan wat Gods verlangen is.

De eerste is:

*Er is jou, mens, gezegd wat goed is,
je weet wat de Eeuwige van je wil:
niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten
en nederig de weg te gaan van je God.*

[Micha 6:8, blz. 1191]

De tweede is:

*Wil iemand zich op iets beroemen,
laat hij zich erop beroemen dat hij mij kent,
inziet dat ik, de Eeuwige, dit land liefde schenk,
rechtvaardigheid en recht,
want daar schep ik behagen in
- spreekt de Eeuwige.*

[Jirmeja (Jeremia) 9:20, blz. 937]

En de derde is

*“Want trouwe liefde wil ik, geen offers;
met God vertrouwd zijn is meer waard dan enig offer.”*

[Hosjea 6:6, blz. 1149]

Volgens deze profeten is het doel om met één enige God te leven de bron onder de werkelijkheid die Goedheid is en Goedheid oproept. Soms bevinden we ons in een tijd van Openbaring en horen en zien we God in donder en bliksem [Sjemot 20:14]. Soms kunnen we ons in een oogwenk ook terugvinden in de woestijn zoals de Israëlieten in de sidra van deze week. Op een ander moment treffen we onszelf aan in een wereld van kwaad zoals de profeet Eliahoe overkwam en vinden we God niet in een machtige verschijning maar eerder in een dun, stil stemmetje:

... Er ging een grote, krachtige windvlaag voor de Eeuwige uit, die de bergen spleet en de rotsen aan stukken sloeg, maar de Eeuwige bevond zich niet in die windvlaag. Na de windvlaag kwam er een aardbeving, maar de Eeuwige bevond zich niet in die aardbeving. Na de aardbeving was er vuur, maar de Eeuwige bevond zich niet in dat vuur. Na het vuur klonk het gefluister van een zachte bries.

[1 Melachiem (Koningen) 19:12-13]

Ongeacht welke verschijningsvorm van God we ervaren en in welke theologische vorm dan ook, is het de Bijbelse opdracht om ons te verbinden met en uitdrukking te geven aan de werkelijkheid van de Goedheid van God.

Een andere invalshoek– Steven Fisher

De haftara van deze week beschrijft het drama van de profeet Eliahoe die komt te staan tegenover de verzamelde profeten van Baäl en Asjera op de berg Karmel - dit is een beeld dat contrasteert met het verhaal van het gouden kalf. Eliahoe ziet toe hoe de valse profeten vergeefs hun goden aanroepen om de offers te ontsteken. Eliahoe maakt er een spannende show van: hij overspoelt het altaar met water waarna er vuur van de hemel daalt dat de offers verteert. De Israëlieten barsten uit in de formule die we ook aan het einde van de Jom Kipoerdienst reciteren: “*HaSjeem Hoe haElohiem*” (De Eeuwige, Hij is God)

Als ik over deze haftara nadenk, kan ik het voorbeeld van Eliahoe horen weerklinken door onze hele geschiedenis heen. Hoe vaak heeft het joodse volk schijnbaar onoverkomelijke problemen ontmoet en is toch telkens weer uit iedere beproeving met een bloeiende nieuwe generatie tevoorschijn gekomen? De moed van Eliahoe is een schitterende inspiratie voor ons allen om de waarden, die ons dierbaar zijn te verdedigen. Zelfs als de wereld tegen ons lijkt te zijn en de kansen zich in ons nadeel lijken op te hopen hoeft niets onmogelijk te zijn.